

Notulen

2. Duits-Nederlandse netwerkbijeenkomst „DIGITA(A)L EUREGIO EDUCATION – Digitalisering in het onderwijs“ 15 maart 2021

Symen van der Zee geeft een presentatie over het onderwerp „Online learning and the school closures“

- De scholen waren niet voorbereid op het sluiten van scholen in 2020/21. Elk land richtte het digitale onderwijs anders in, zelfs binnen bepaalde scholen waren er grote verschillen.
- De lockdown trof vooral studenten die toch al een achterstand hebben.
- Sluiting van scholen heeft ook een groot effect op de economie.
- De vragen van vandaag zijn: Wat is online lesgeven? En kan online-onderwijs even doeltreffend zijn als klassikaal onderwijs?
- Goed hybride onderwijs (blended learning) is doeltreffender dan online onderwijs, en zelfs doeltreffender dan klassikaal onderwijs!
- De belangrijkste factor voor kwalitatief hybride onderwijs is dat docenten hybride onderwijs op een zinvolle manier vormgeven.
- We hebben online en hybride onderwijs van hoge kwaliteit nodig!

Primair onderwijs

Presentatie van Katja Möhring: „*We hebben pinguïns nodig - Over de nieuwe mediawereld en de gevolgen voor scholen*“

Katja Möhring is onderwijzeres aan een basisschool en werkt in de lerarenopleiding in de Kreis Steinfurt.

Cultuur van de digitaliteit:

- Referentialiteit (iedereen is producent, beoordelaar, corrector, verdeler),
- Gemeenschappelijkheid (versterking, netwerken, opinieleiders, sociaal overleg),
- Algoritmie (ordenende hand, schrijvende hand, leidende hand)

Daarom zegt men: Kinderen moeten al vroeg leren wat je op het net mag zetten en wat niet (Katja Möhring beveelt het boek "Kultur der Digitalität" van Felix Stalder aan)

Pinguïn metafoor van Jöran Muuß-Merholz:

Net zoals een pinguïn zowel op het land (groen) als in het water (blauw) leeft, leven wij in de analoge (groene) mediawereld en de digitale (blauwe) mediawereld. De pinguïn leeft in beide werelden en voelt zich in beide werelden op zijn gemak. Afhankelijk van het medium waarin de pinguïn zich bevindt, zijn verschillende doelstellingen van belang.

Jongeren leven vanzelfsprekend in een analoge en digitale wereld.

Wat zijn de **kansen van de digitale omgeving?** :

- Netwerken en samenwerking (binnen de school, wereldwijd, ...)
- Multimedialiteit / duidelijkheid
- Interactiviteit / activering
- Beschikbaarheid van de media / onafhankelijkheid

Voorbeelden van hoe digitale media kunnen worden geïntegreerd in de lessen op de basisschool:

Analoog leren: De leerlingen zoeken informatiemateriaal over het onderwerp ooievaars, zetten de resultaten die zij hebben gevonden in de vorm van een profiel en presenteren deze.

Digitaal leren: „De klas maakt het profiel in Word" is al goed, maar niet genoeg. De digitale wereld biedt nog meer mogelijkheden dan dat!

Door de transformatie in de digitale wereld ontstaan geheel nieuwe mogelijkheden:

- De klas analyseert de reisroutes van het Hamburg Nabu-project op Google Maps.
- De klas maakt een ebook of een interactieve foto
- Een kind houdt van Minecraft en bouwt een ooievaarsvriendelijk landschap in Minecraft
- Een dierentuinvorzorger kan via videoconferentie verbonden worden met de klas en met hem praten.

Analoog: zelfgemaakte poster met profiel

Digitaal: poster ontwerpen met QR-codes en websites, video's en audio's integreren

Analoog: Quiz Pippi Langkous lezen en schrijven leesdagboek

Digitaal: **ebook** met stripverhalen bij verschillende scènes, verklarende video, audiovoorlezingen, lied van Pippi, encyclopedie-artikel

Zoals u ziet: analoge en digitale werelden sluiten elkaar niet uit. De poppenkast werd analoog gemaakt, gefilmd en in het ebook opgenomen.

Een andere mogelijke opdracht: kies een bladzijde uit een boek die u bijzonder bevalt, markeer de passage en geef door middel van symbolen en geluid aan waarom u de passage mooi vindt: Dit is inclusief, want er zijn taalkundige en niet-taalkundige elementen.

Analoog: Onderzoekscircuit met experimenten over de bouw van luchtballonnen. Dit is zeer veranderlijk.

Digitaal: Maar met ebook wordt het experiment anders aangepakt. Met tablets kan men ebooks voorbereiden en aan de kinderen geven. Laat de kinderen het experimentmateriaal fotograferen en een audiobestand opnemen waarin wordt uitgelegd hoe het experiment werkt.

Analoog: Leerlingen maken hun eigen foto's in Keith-Haring-stijl

Digitaal: Verwerk enkele elementen in een stop-motion film en vertel daarbij meerdere verhalen. Stop-motion films zijn op veel plaatsen goed uitvoerbaar, ook voor instructiefilms.

Analoog: Klas 4: Middeleeuws leven: Kinderen hebben middeleeuws kasteel gebouwd (kijkdoos)

Digitaal: Eén groep bouwde een kasteel en plakte er een QR-code op die linkte naar een video waarin over een historische figuur werd verteld. Je kunt een Greenscreen gebruiken voor films. Een Greenscreen is ook een geweldige manier om mensen bewust te maken van nepnieuws.

Andere digitale methoden:

- Gebruik Padlet om dagelijkse routine in het Engels te documenteren en toon het aan de partner klas.
- Lezing over historische figuren: Gebruik Fotospeak: Foto van Astrid Lindgren is bewerkt en beweegt mond, u spreekt in wat Astrid Lindgren daar zegt.
- Koppel het onderwerp routebeschrijving aan het onderwerp robotica. Kinderen moeten de robot zo programmeren dat hij zijn weg vindt op de plattegrond van de stad. Kinderen beseffen dat ze ook duidelijke aanwijzingen moeten geven aan mensen, niet alleen aan robots.

Creatieve benaderingen bij digitalisering gebruiken.

Je moet competenties leren, niet alleen bepaalde kennis. Ook het karakter is belangrijk als het om het thema digitaal gaat: nieuwsgierigheid, initiatief, doorzettingsvermogen, ...

"De 4 dimensies van onderwijs" door Charles Fadel als leestip.

Digitaal leren betekent actief zijn, experimenteren, interactie, ...

Jeroen van der Veen presenteert:

Jeroen van der Veen is docent onderwijskunde en pedagogiek bij Saxion. Hij bezoekt de leerlingen tijdens hun praktische fases op school. Hij onderwijst ook leraren over het onderwerp digitale media.

Hij vertelt over digitaal leren in NL:

kennisnet.nl is een website met veel informatie over het gebruik van digitale media. Kennisnet maakt onderscheid tussen 5 verschillende doelen van digitale media:

- Ontwikkeling van kinderen
- Optimaal functioneren van leraren
- Efficiënte samenwerking
- Verantwoordelijkheid van de ouders
- Efficiënte communicatie met andere scholen en belanghebbenden

Jeroen van der Veen beveelt aan om scholen een overzicht te laten zien zoals dat van kennisnet, om hen op ideeën te brengen over waar digitale media voor kunnen worden gebruikt.

Ontwikkeling van kinderen:

Gebruik van digitale media door kinderen ...

- ... bij het leren
- ...om het leerproces te organiseren
- ...tijdens de lessen

Voor- en nadelen van het Nederlandse schoolsysteem: lagere en middelbare scholen hebben in NL veel vrijheid. Scholen kunnen zelf kiezen of ze met iPads werken of dat ze liever helemaal niet met digitale media werken. Zo kunnen ouders bekijken welke school ze voor hun kinderen willen kiezen. De laatste jaren is er echter veel misgegaan met het gebruik van digitale media. Want scholen hebben geld gekregen om iPads of laptops te kopen. Maar toen wisten de scholen nog niet eens WAARVOOR ze de laptops konden gebruiken of HOE ze ze konden gebruiken. Het geld voor de iPads was weggegooid geld.

4 basisvereisten, die allemaal nodig zijn voor zinvol digitaal onderwijs:

- De school heeft een visie nodig
- Alle leraren moeten iets weten over digitale media
- Software
- Digitale infrastructuur

Snappet software voor laptops en tablets:

In de software Snappet beantwoorden de leerlingen opdrachten. De leraren kunnen direct zien of de opdrachten juist zijn beantwoord.

Ofwel geeft de leerkracht eerst een presentatie en daarna doen alle leerlingen dezelfde opdrachten. Of elke leerling krijgt individuele opdrachten.

Digitale media gebruiken om het geleerde op een nieuwe manier te verwerken.

Men moet goed nadenken over welke kinderen digitale media gaan gebruiken. Scholen hebben de neiging om kinderen die erg goed zijn, digitale media als extra taak te geven.

MAAR: Vaak helpt het vooral kinderen met leermoeilijkheden, om digitale media te gebruiken. Als zij een taak niet met pen en papier kunnen uitvoeren, lukt het hen soms wel door een korte video of iets dergelijks te produceren. Gebruik andere methoden als het kind niet slaagt met bewezen methoden!

Op de school waar Van der Veen vroeger werkte, moesten alle kinderen in hun persoonlijke tempo op het juiste niveau kunnen werken. Er waren geen klassen, maar verschillende workshops/cursussen waaraan zij individueel werden toegewezen en waarbij zij soms zelf mochten kiezen wat zij wilden leren.

Het begint allemaal met de visie van de school. Wat wil men? Ownership/eigenaarschap, self-regulated learning of talentontwikkeling? → Vraag jezelf af waarom, voordat je blindelings iPads koopt.

Discussie:

Discussie over Snappet:

- Er is een studie geweest die heeft aangetoond dat kinderen die met Snappet werkten tijdens de sluiting van de school geen leerachterstand hadden. De meeste kinderen leerden niets tijdens 10 weken lockdown in de studie. Maar de kinderen die met Snappet werkten leerden zelfs een beetje beter dan met klassikaal onderwijs.
- Met snappet, kunnen leraren zien wanneer een leerling een fout maakt. De leraar kan dan met de leerling praten en extra instructie geven om hem te helpen.
- Sommige vormen van leren zijn goed in snappet (het kleine 1 maal 1 leren bijvoorbeeld) maar bij projectgeoriënteerd en sociaalgeoriënteerd leren wordt het moeilijker in afstandsonderwijs.
- Een leraar Nederlands schrijft: Persoonlijk denk ik dat leerkrachten echt wel nodig zijn. Binnen mijn bestuur wordt er ook gewerkt met Snappet, maar echt als aanvulling.

Jeroen van der Veen vraagt de aanwezige leerkrachten om in het onderstaande padlet op te schrijven wat de visie van hun school is en hoe dit tot uiting komt in het gebruik van digitale media. Hij vraagt de leraren ook waar zij op dit moment nog naar op zoek zijn en wat zij willen leren van scholen in het buurland.

Primairstuf/basisonderwijs

Medienkompetenzrahmen

Kann es sein, dass durch den MKR noch andere Schwerpunkte gesetzt werden? Gibt es mehr aufgabenorientiertes Lernen mit digitalen Medien als in D?

[Kommentar hinzufügen](#)

Kathrin

Wir sind eine Hauptschule, ich bin hier, weil wir unsere SuS auf dem Niveau der 2. GS-Klasse abholen; wir sind im NRW Schulversuch Talentschulen, also Talentschule, mit dem Schwerpunkt Sprachbildung; unsere Vision: Kinder zu sprachfähigen mündigen Bürgern zu 'machen', dazu haben wir eine Leszeit usw. eingeführt; warum hier? unsere Schule ist Euregioprofilschule, ich persönlich weiß, das wir von NL viel über digitale Schule lernen können, auch von den schon gemachten Fehlern :-)

Wir arbeiten seit 2 Monaten mit Logineo (moodlebasiert) und iPads, aber haben noch nicht den Sprung ins "blaue Medium" geschafft, hier erhoffe ich mir Anregungen.

Wunsch: lernen, wie Fortbildung in NL funktioniert, best practice Beispiele?!

2. Wunsch: best practice zur Leseförderung und Sprachförderung bei lernschwachen Kindern: Konzepte, Methoden.

[Kommentar hinzufügen](#)

LMS

In D ist noch ein gutes, einfach bedienbares LMS das Problem. Es gibt nun ein moodiebasiertes System. Da scheint man den NL schon weiter zu sein.

4 comments

- Kathrin Holtermann s Stimmt, Logineo (moodle) ist schwerfällig, nicht intuitiv
- Jan Albers s wir nutzen Learning View (Link u.a. auch auf der Grundschule Ideenwiese)
- Anonym s So etwas wie learningview kann aus der Schweiz leider nicht zu uns kommen. DSGVO
- Jan Albers s ...wieso nicht?

[Kommentar hinzufügen](#)

Hallo zusammen

[Kommentar hinzufügen](#)

Visie, uitvoering, middelen

Wat willen jullie leren van elkaar? Was wil man van elinander leren in der Zukunft?

1 Kommentar

- Anonym s gewoon typen

[Kommentar hinzufügen](#)

Karin

Ich bin Direktor von 2 Schulen. Wir haben eine Vision. => Kinder geben selbst auch richtung an das Unterricht. So werden die mehr Motiviert denken wir. (Eigenaarschap)

Die Route für beide Schulen sieht etwas anders aus.

Schule 1: Wir arbeiten mit die Leader In Me. Kennt ihr das? Arbeitet noch eine Schule mit diesem Konzept?

Wir haben bis jetzt eine Online Mathe Methode. Jetzt ist es so das das Programm eigentlich alles entscheidet für die Kinder (abhängig wie gut/schlecht die Kinder die Aufgaben machen). Diese Online Methode passt nicht ganz gut bei unsere Denkweise....

1 Kommentar

- Kathrin Holtermann s Was ist Leader in Me?

[Kommentar hinzufügen](#)

LMS betekent Learning Management System

De school van Karen Beckhuis werkt met het concept van "Leader in Me". "Leader in Me" is een concept dat een school gebruikt om kinderen te helpen meer te beslissen over wat ze doen en hoeveel ze doen. Het omvat 7 regels, bijv. "Wees proactief".

<https://www.leaderinme.org/the-7-habits-of-happy-kids/> (gebaseerd op het idee van Stephan Covey)

- Vraag: Is er in NL ook zo'n grote discussie over gegevensbescherming? In D, worden veel dingen gewoon botweg verworpen vanwege de bescherming van de privacy.
- Opmerking van een leraar Duits: DSGVO is in tegenspraak met innovatie, maar als leraar is het ook moeilijk om mensen eruit te trappen als er een vreemde in het digitale klaslokaal komt. Vooral voor kinderen van de lagere school is het belangrijk dat het DSGVO wordt nageleefd.
- Het is een slechte zaak dat leraren in D helemaal niet opgeleid en onderwezen zijn in het digitale. Bijscholing op het gebied van videoconferenties moet ook eerst in analoge vorm kunnen plaatsvinden.
- Antwoord: Voor Padlets heb je in NL geen toestemming van de ouders nodig, maar bij grotere programma's (teams, ...) worden de ouders wel geïnformeerd.
- Opmerking: Er is een verschil of op Padlets alleen werkmateriaal wordt verstrekt of dat de kinderen digitaal in de Padlet werken en zelf iets schrijven. Een leerkracht heeft eens een derde partij in het digitale klaslokaal gehad omdat een kind de gegevens had doorgegeven. Het Bezirksregierung werkt momenteel samen met Katja Möhring aan een brochure over gegevensbescherming om leraren te informeren.
- Vraag: in NL is er een overkoepelend orgaan dat zich bezighoudt met IT en gegevensbescherming voor de scholen in schoolverband. In Duitsland worden de scholen hiermee meestal alleen gelaten. Of? In NL zijn er instituten die scholen hebben en runnen. Is het mogelijk dat dit betekent dat er meer ICT-specialisten op de scholen zijn en dat er meer opleiding is? Misschien is dat de reden waarom ICT beter werkt op scholen in Nederland. Een Nederlandse leraar bevestigt dit: Als je maar 22 scholen in het verband hebt, gaat de vooruitgang sneller dan wanneer een hele deelstaat moet worden gecoördineerd.

- Het zijn niet de ICT-specialisten die ertoe doen, maar de grote groep van collega's. Er moet een brede opleiding en scholing van leraren komen.
- Eén deelnemer zou graag zien dat leerkrachten van elkaar leren en aan bijscholing doen.
- Katja Möhring zegt: De scholen die een concept voor digitale media hebben ontwikkeld, zijn tevreden en krijgen voldoende vrijheid van de overheid/autoriteiten.

(Judith Reef)

Voortgezet onderwijs

1. Presentatie door Gijs Eidhof, Pius X. College:

Met behulp van de tool lessonup.com presenteerde de heer Eidhof een aantal basisprincipes voor digitaal onderwijs met als voorbeeld de present progressive

2. Presentatie van Kathi Kösters en Julia Börger, Gesamtschule Münster Mitte

Mevrouw Kösters en mevrouw Börger presenteerden het concept van de Gesamtschule voor digitaal leren, cf. PPT presentatie.

3. Discussie

Tijdens de bespreking met de deelnemers werden de volgende punten aan de orde gesteld:

- Voor het welslagen van het digitale onderwijs heeft bijgedragen dat de leerlingen van de Gesamtschule Mitte vóór de lockdown al lange tijd ervaring hadden met zelfsturend leren. Het totaalconcept van de school is hierop gericht en daartoe zijn er onder meer leerlokalen, bijbehorende lesroosters waarin de leerlingen zelfstandig kunnen leren, en het leerlogboek waarin de leerlingen hun eigen leerprestaties documenteren.
- Sommige deelnemers aan het debat vertelden ook hoe de lockdown hun manier van werken heeft veranderd: Meer samenwerking, meer uitwisseling tussen docenten, meer discussie en uitwisseling van materiaal,
- Maar ook (gedeeltelijk): leraren bezochten leerlingen en richtten studiezalen in op school, zodat leerlingen op school goed konden werken (in plaats van thuis niet te kunnen studeren). Hier waren er gedeeltelijk vergelijkbare situaties in D en NL.
- Ook werd duidelijk dat digitale instrumenten een toegevoegde waarde kunnen hebben in de klas, die ook na de lockdown moet worden gebruikt.
- De deelnemers uit NL zien geen problemen met de ICT-infrastructuur in de scholen, maar dit kan anders liggen voor wat betreft de technische apparatuur thuis. Hier lijken de situaties in Duitsland en Nederland wat meer op elkaar. In Duitsland zijn er deels nog grote tekortkomingen wat betreft de ICT-infrastructuur in de scholen. Dit hangt met name af van de capaciteit van de gemeente. Ook belangrijk: Als de technologie faalt, heb je een "Plan B" nodig.
- Met betrekking tot de lerarenopleiding: De deelnemende leraren zouden graag zien dat teamwork een grotere rol speelt in de opleiding. Hier wordt ook duidelijk dat de nationale structuren teamwork eerder kunnen bevorderen (NL) dan belemmeren (D). Terwijl in Nederland eerder een vorm van gepersonaliseerd onderwijs overheerst, die de studenten meer vrijheid geeft, is het in Duitsland vaak "learning to the test" als gevolg van de BA/MA-structuur en de daaropvolgende voorbereidende dienst, aangezien verdere carrièremogelijkheden afhangen van de behaalde cijfers.
- Vanuit Duits oogpunt is het projectmatig werken met meer individuele vrijheid interessant; vanuit Nederlands oogpunt is het concept van de Gesamtschule Mitte opwindend.

Conclusie: Meer gezamenlijke grensoverschrijdende samenwerking zou wenselijk zijn, niet alleen op het gebied van digitalisering.

(Martin Jungwirth)

Middelbaar Beroepsonderwijs

De thematoespraak van Symen van der Zee, waarin intensief werd ingegaan op de gevolgen van de Coronapandemie voor scholieren, werd gevolgd door voorbeelden van Good Practice uit het "beroepsonderwijs". De bijdrage van Pieterneel Buschers en Bas Heerink van het Regionaal Opleidings Centrum van Twente toonde leertechnologieën die al vóór de pandemie in gebruik waren en die ook tijdens de pandemie afstandsonderwijs ondersteunden. Bovendien werden er benaderingen van de lerarenopleiding gepresenteerd die baanbrekend zijn: Het 1-2-3 concept waarbij leerkrachten in één uur te zien krijgen hoe een specifiek onderwijsprobleem digitaal kan worden aangepakt. Op basis hiervan worden zij gedurende twee uur ondersteund bij het ontwikkelen van individuele oplossingen voor hun lessen en vervolgens gedurende drie uur begeleid in de klas, waar het gebruik wordt geëvalueerd en geoptimaliseerd. Ingo Gericke volgde met een kijkje in de keuken van het Adolph-Kolping-Berufskolleg in Münster en toonde de verscheidenheid aan digitale media die in de lessen van zijn afdeling worden gebruikt. Hij sloot aan bij de door Symen van der Zee gepresenteerde effecten en tekorten van de leerlingen en liet didactische benaderingen zien hoe deze kunnen worden aangepakt. Bij de presentaties was het de taak van de aanwezigen om feedback te geven volgens de 5-vinger methode. Het resultaat van de plenaire vergadering kan hier worden bekeken:

<https://saxionuas.padlet.org/mhe26/huf9g6s84b4ju6r8>

De daaropvolgende praktijkworkshop "Beroepsonderwijs" werd gemodereerd door Marc Krüger (FH Münster) Johannes Reef (DNL-contact) en Marion Hemsing (Saxion Hogeschool) en naar aanleiding van de feedback vond een intensieve dialoog plaats met beoordelingen op de volgende drie leidende vragen:

- **Wat zijn onze eisen aan een ICT-infrastructuur?** Het werd duidelijk dat de belangstelling voor de gepresenteerde leertechnologieën overheerste. Tegen de achtergrond van de vele leertechnologieën die nu beschikbaar en geëvalueerd zijn, is het duidelijk dat een discussie over "Welke is de beste?" niet het doel mag zijn. Voor het beroepsonderwijs is juist een zo vrij mogelijke keuze van leertechnologieën nodig, omdat de mediale en daarmee samenhangende didactische behoeften van de verschillend opgeleide beroepen uiterst heterogeen zijn. Met name voor de Duitse beroepsopleidingsinstellingen moet een "ontbureaucratisering" van de aanschaf en het gebruik van geschikte leertechnologieën plaatsvinden, zodat het onderwijs kan worden afgestemd op de behoeften van de heterogene competentiedoelen die uit de vele verschillende beroepen voortvloeien. De beroepsopleidingen moeten vrij zijn in de keuze van de leertechnologieën en over een toereikend budget beschikken voor de aanschaf ervan.
- **Hoe kan de mediacompetentie van leraren worden bevorderd op een manier die aansluit bij hun behoeften?** Er werd een hoge mate van heterogeniteit aangetroffen onder de leerkrachten in beide landen met betrekking tot hun bereidheid tot media-ondersteund onderwijs, maar ook met betrekking tot hun bereidheid om verdere opleiding te volgen. Teamgerichte benaderingen van bij- en nascholing, individuele ondersteuning en sponsoring tussen collega's met verschillende competentieniveaus lijken zinvol te zijn. Bovendien moeten er impulsen worden gegeven aan leerkrachten om zich in te zetten voor overeenkomstige verdere ontwikkelingen, omdat de brede invoering van media-ondersteund onderwijs niet alleen kan worden bereikt door de vrijwilligers die zich aan beide zijden zichtbaar inzetten.
- **Welke eisen stellen wij aan de mediacompetentie van leerlingen in het beroepsonderwijs?** Aan de Duitse kant werd vastgesteld dat een groot deel van de studenten alleen een

smartphone heeft en soms zelfs thuis geen toegang tot internet. Dit leidt reeds tot een beperkt online onderwijs dat niet alle subtiliteiten kan benutten, omdat de technische infrastructuur niet beschikbaar is bij de ontvanger. In Nederland was dit probleem niet zo zichtbaar, omdat de leerlingen de mogelijkheid hebben om de infrastructuur van de school ook buiten het klaslokaal te gebruiken.

- Bovendien klagen vertegenwoordigers van beide landen dat de leerlingen weliswaar goede internetconsumenten zijn, maar dat de actief-productieve maar ook mediakritische omgang met digitale media uiterst moeilijk is voor de leerlingen. Er zijn hier grote tekorten in de mediacompetentie van de leerlingen, die hopelijk in de toekomst beter door stroomopwaartse onderwijsafdelingen kunnen worden opgevangen, zodat op basis hiervan de mediacompetentie in het beroepsonderwijs bij de leerlingen kan worden bevorderd.
- Voor de Duitse onderwijssector werd eveneens een negatieve houding ten opzichte van digitale media vastgesteld, die verankerd is in de onderwijsbourgeoisie. Een positievere houding in de gehele samenleving zou hier wenselijk zijn, hetgeen ook een positief effect op het onderwijs zou kunnen hebben.

In totaal hebben 33 vertegenwoordigers van het beroepsonderwijs intensief aan de workshop deelgenomen. Wij danken alle sprekers en deelnemers voor hun waardevolle bijdragen.

Samenvatting van het verslag hier: <https://saxionuas.padlet.org/mhe26/4745ccf4tmpretxq>

(Marion Hemsing)

Afsluitende ronde

Johannes Reef legt uit wat er zal gebeuren met de resultaten van de conferentie van vandaag. Er zal een concept worden ontwikkeld dat in de komende jaren eventueel in het kader van Interreg VI zal worden uitgevoerd. Dit moet voorzien in ondersteunende maatregelen (concrete opleidingsmaatregelen voor leraren, Duits-Nederlandse opleiding). Vandaag ging het erom om input van leraren op te vragen. Digitaal/hybride onderwijs zal ook na Corona nog een thema zijn.

Martin Jungwirth van de Universiteit Münster bedankt zich voor de deelname en heeft zelf ook veel geleerd. In zijn werkgroep is men van plan om in de toekomst nauwer samen te werken bij de opleiding van leraren.

Marc Krüger benoemt meerdere punten:

- Welke communicatie-infrastructuur hebben we nodig? De bureaucratie in Duitsland moet worden teruggedrongen, zodat scholen zelfstandiger kunnen handelen.
- De mediacompetentie van leerkrachten moet worden verbeterd. Op dit moment is er een grote heterogeniteit in de mate waarin leerkrachten op de hoogte zijn van media.
- De mediacompetentie van studenten aan beroepsscholen is niet voldoende, beroepsscholen zouden graag zien dat zij al in Sek 1 en Sek 2 meer mediacompetentie leren.